

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 153. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr07val-shoot-idm139890597036528.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Under Piletræet

Under Piletræet tryktes første gang i H 2-53, der udkom 30.11.1852.

Eventyret er skrevet i efteråret 1852, idet A i et brev til sin ven og forlægger i Tyskland Carl B.Lorck 4.11.1852 skriver: »Jeg har [...] den sidste Maaned været meget riig i min lille Digterverden, jeg har nemlig skrevet, siden De sidst hørte fra mig, hele fire, ikke saa korte Historier, der høre til mine Bedste, den længste af dem: »Spørg Pilen, spørg den blomstrende Hyld«, er ganske en lille andersensk-dickensk: »Christmas Book«, men da den i hele sin Længde dog ikke er mere en halvandet trykt Ark, saa kan den slet ikke gaae alene, men med de andre, og med dem der rimeligviis endnu ville komme, og danne næste Bind« (BLorck 272f). Denne titel, et citat fra eventyret, jvf. s. 269.37-38, der iøvrigt blot var én af flere (se s. 261 fodnote), ændredes i r til den endelige titel.

I Bemærkninger **m** skriver A: »»Under Piletræet«. Heri 154 ligger et Par Blade af mit eget Livs Historie« (10), jvf. brev til Ingemann 14.12.1852: »Der er i den lille Fortælling et heelt Stykke af mit eget Hjerter; gid det hvile »under Piletræet« i Fred og ikke spørge ved Nattetid!« (BfA II 287). Hermed sigter A til sin forelskelse i den svenske sangerinde Jenny Lind (1820-87), som han havde truffet første gang i 1840, og til hvem han havde friet forgæves i 1843. 5.2.1852 ægtede hun sin akkompagnatør, den ty. komponist og pianist Otto Goldschmidt (1829-1907).

Imidlertid har også A.s sommerrejse 1852 været en inspirationskilde. I MLE hedder det: »Nürnberg laae foran, jeg har i een af mine Historier: »Under Piletræet«, givet en Afspeiling af den gamle prægtige Stad, ligesom ogsaa Reisen giennem Schweiz og over Alperne har laant mig Baggrunden til denne Digtning« (II 140).

Motivet med den modfaldne frier er hyppigt i A.s digtning og ses bl.a. i Agnete og Havmanden i Hemmings romance om møllersvenden, der elsker møllerens datter men aldrig erklærer sig: Bag Ellekrattet nede, hvor Møllehjulet gaaer (1833; SS XI 476). Endvidere kan nævnes Christian og Naomis historie i KES samt kammerråden i DtB (jvf. også *Ib og lille Christine* (II 297) og *Hvad gamle Johanne fortalte* (V 180f)).

261.1*Eggen ... Kjøge*] sml. Dagbøger 1.6.1836: »Eggen mager og ludslidt« (II I). - **9***den lille Aa*] Køge Å. - **17** *for*] overfor, i forhold til. - **18** *Stranden*] i vandet.

262.12-13*Dunsten ... Honningkager*] jvf. skildringen af Skt.Knuds marked i Odense i O.T. (222). - **25***Bog-Guld*] bladguld. - **28-29***Mandfolket ... hans Hjerter*] sml. amagerkonen i Fodreise: »Paa Armen bar hun en Kurv med Frugt og dejlige Honningkage-Jomfruer, hvilke Bageren, nok saa satirisk, havde givet en Bittermandel istedetfor et Hjerter« (9). - **36***glubende*] ubehersket, glubsk.

263.4*mærkelige*] bemærkelsesværdige. - **4-5***den stumme Kjærlighed*] måske en hentydning til og opposition mod Musäus' eventyr Den stumme Kjærlighed, oversat i Oehl. Eventyr, der ender lykkeligt i modsætning til *Under Piletræet* og A.s egen kærlighedshistorie med Jenny Lind. At A har kendt og udnyttet Musäus' eventyr, vidner folkekomedien Paa Langebro (1864) om.

264.8*ved Comedien, den de sang*] ved teatret (Det kgl. Teater) på operaen. - **19***Rispen*] beget skomagertråd. - **20***Spanderemmen*] rem til at holde læsten med skoen fast til knæet. - **38***svindel*] svimmel.

265.2*vildsomme*] let at fare vild i. - **37***Hyldemoer*] se indledn. til *Hyldemoer* (s.130). - *Pilefaer*] A.s egen idé uden rødder i folketroen.

266.22*Fri-Mester*] stod udenfor lauget og måtte ikke bruge faglig medhjælp (jvf. A.s fader).

155

267.27*Barn*] sml. Jenny Linds bemærkning, da A 1.juledag 1845 i Berlin betroede hende, at han havde afslået alle indbydelser til juleaften for at være sammen med hende: »»Kind!« sagde hun smilende [...] »det faldt mig aldrig ind, jeg var desuden buden ud, men nu maae vi gjøre Juleaften om, nu skal jeg lade Træet tænde for Barnet!« (MLE I 341). - **38***Broder*] sml. Alm 21.10.1845, dagen før Jenny Linds afrejse fra København: »Middag hos Jenny i Hotel royal fra 5 til 12; hun drak min Skaal som hendes Broder« (jvf. MLE I 300 og DtB 270f).

268.3*grubiserede*] grublede. - **25***Bisselæderet kom ham af Skoene*] han fik ro på sig. - **26-31** Sml. Dagbøger 14.6.1852, Nürnberg: »Gik med Viggo [Drewsen] om i denne underlige gamle By, hvor hver Gade, ja hvert Huus er som et snirklet Billed i en gammel Billedbibel. - Gaderne ligge som de selv ville, Husene holde ikke af at staae i Række, Karnapper springe frem med Snirkler og udskaarne Billeder, med spidse Tage og smaa Taarne og ud af Vinduet mellem friskt Grønt og Blomster titter et ungt deiligt Pige Hoved, selv en

Blomst mellem Blomsterne. - Tagrender der løbe ud formede som Drager og Uhyrer, spænde halv over Gaden« (IV 93). - **31***langlivede*] med langstrakt krop. - **33***de gamle Springvande*] sml. Dagbøger 13.11.1840, Nürnberg: »Dr Friedrich Campe (Boghandleren) [...] laante mig, til Gjennemlæsning en Bog: Eine Woche in Nürnberg, ein Wegveiser für Fremde von Mainberger 1837 [...] Springvandet paa Torvet var i gamle Dage malet og forgyldt. 16 Figurer 4 Fod høje omgive de 8 Piller i nederste Afdeling og forestiller de 7 Churførster, og Gottfried von Bouillon; Chlodevig von Frankreig und Carl den Grossen; Judas Maccabæus, Josua og David, Julius Cäsar, Alexander og Hector. Den anden Afdeling forestiller Moses og Profeterne.« 14.11.: »Saae Springvandet med disse nævnte Figurer« (II 54f). - **35-38***En smuk Tjenestepige ... et godt Varsel*] jvf. Jakobs møde med Rakel ved brønden i 1.Mos. 29.

269.2*Dom*] domkirke. - **7-12***De gamle Grave...*] sml. Dagbøger 14.6.1852, Nürnberg: »rundt om Cyclopisk lagte Mure, med et Drapperi af Grønt, rige smaae Kjøkkenhaver hvor før det mudrede Grav Vand stod og i Muren selv Taarne i Form som opreiste Kanoner, sande Fjeldblokke og dog i Skjønheds Form, Hyldetræet hænger sine blomstrende Grene hen over Revnerne og Rebslager snoer sit Reb deroppe paa det gamle bjælketunge Galleri« (IV 94). - **20-24***Det var Ut ... ned i Vandet*] sml. Dagbøger 14.6.1852, Nürnberg: »gamle murede Broer med brusende lave Vandmøller og Canaler der indeklemmes af Huse, der synes at ville ryste deres gamle Træ-Altaner ud i Vandet« (IV 93f). - **33-34**] Citat fra Johanne Luise Heiberg: En Søndag paa Amager 16.sc. (jvf. MLE II 102,121).

270.9-14*Alperne ... klare Straaler*] sml. Dagbøger 14.9.1833, rejsen fra 156 Le Lode til Neuchâtel: »Nu syntes Alperne mig som Jordens sammenlagte Vinger, hvad om den opløftede dem, udbredte de store Fjer med de brogede Billeder af sorte Skove, vilde Fosser Gletsser og Skyer; hvilket Billede; paa Dommedag løfter den vel de store Vinger, flyver mod Gud og brister som Boble i hans Sollys« (I 175; jvf BHW I 132). **16-20***Stille ... Kjøgebugt*] sml. Dagbøger 29.6.1852, fra Lindau til Rohrsach: »Søen ganske grøn [...] mod Høire var Breden ganske dansk [...] Vi kjørte rask, som gennem en stor Frugthave [...] Piger sad og broderede ved de aabne Vinduer [...] Piger nikkede fra Trægallerierne, Bjergtoppene glødede i den nedgaaende Sol« (IV 106f). - **22***Rhinen ... Regnbuen*] sml. Dagbøger 10.7.1852, vandfaldet i Schaffhausen: »det er som een lang Bølge væltede frem og forvandlede sig i hvirvlende, sneehvide, klare Skymasser. - Det er Skyernes Skabelse! [...] Det brusende Fald selv er som en Gletse der opløste sig i straalende Damp, og foran spænder sig Regnbuen, der her ogsaa har faaet Bevægelse, det er som var den halv løst fra Grunden og flagrede i Vinden« (IV 119). - **27***den stille Rhinby*] Schaffhausen? - **31-34***Skyerne ... Maismarker*] sml. Dagbøger 1.7.1852, vejen over Splügen-passet: »Skymasserne glede hen ad Bjergsiderne og fyldte Dalene [...] nu gik det opad, i Zicksak op til hvor Sneen laae, Alperoserne blomstrede, underlige store Tidsler stod der [...] Nu blev Egnen med Kastannietræer, en brusende Flod, Luften varmere. Folk talte italiensk« (IV 109). 3.7.1852 fra Como til Milano: »Viinen hang i Guirlander [...] gennem frugtbart Landskab; Maisfrugt« (ib. 111).

271.3*Hans bedste Lyst*] sml. Dagbøger 3.7.1852, Milano: »Da jeg kom hjem gik jeg med Viggo til Domkirken, der som skaaret af Snee løfter sine Taarne og Statuer i den blaa Luft« (IV 111). 4.7.: »vi gik til Kirken og steeg op paa den [...] Det er som et Phantasieslot, skabt af Snee, formet i Billeder. Basrelief, gothiske Taarne, Statuer, Blomster og Frugter springe frem overalt paa denne uhyre Bygning; ikke er det for at gjøre en Virkning paa Beskuerne nede, men det overvælder Een i det man vandrer om deroppe i disse aabne Marmorhaller, gennem Døre, og Buer, med den blaa Luft under sig; neden under ligger Byen som en stor udbredt Dynge af røde Tagsteen Brokker, rundt om det frodige grønne Land til Apeninerne der løfte sig i Dunst og mod Nord de høie Alper med evig Snee [,] tydeligst Monte Rosa, da Mont Denis, Wetterhorn og Simplon, men kun som en bleeg Sky det fjernere Montblank« (IV 112, jvf. Imp 308). - **15***Arena, for at see Kunstberiderne*] sml. Dagbøger 4.7.1852: »til Arena, efter Løben frem og Tilbage fik vi Billet paa den fornemste Plads [...] og havde nu skuet over den opfyldte Arena, hvor der blev givet Berider-Hesteløb, Herrer og Damer. Auriga. En Mand der løb paa en Kugle op og ned af en skraa Plan« (IV 113, jvf. BfA II 281). - **15***den store Opera*] sml. Dagbøger

157

21.9.1833, Milano: »Gik om Aftenen i Teatro alla Scala [...] Theatret selv har 6 Etager Loger, med blaae Silkegardiner og en stor Lysekron« (I 184f). - **23ff.** Sml. Antonios første gensyn med Annunziatai Imp (94-96).

272.24*Liremand*] lirekassemand. - **33-35***Du er ikke rigtig Dansk ... fremmed Land*] sml. HCAOptegnelsesbog nr. 1: »Man bebreider mig min Reiselyst, siger at jeg ikke viser mig dansk i at holde af Hjemmet. Hvor lidt forstaae de mig dog« (1); jvf. også O.T. 131, DtB 248 samt *Ole Lukøie* (I 174.35-36) og *Hurtigløberne* (III 95.21). - **36ff.** Sml. KES 19 og *Den lille Pige med Svovlstikkerne* (II 153ff).